

Володимиру Юхимовичу Омельчуку – 80

20 серпня 2012 р. виповнилося 80 років від дня народження Володимира Юхимовича Омельчука, відомого вченого в галузі історії, культурології, книгознавства, бібліографознавства, доктора історичних наук, професора, академіка Всеукраїнської академії історичних наук, заслуженого працівника культури України, завідувача відділу національної бібліографії Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Народився Володимир Омельчук у м. Фастові Київської області. Закінчив історичний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, аспірантуру Академії суспільних наук, захистив кандидатську та докторську дисертації. Упродовж багатьох років В. Ю. Омельчук досліджував питання соціально-економічної і політичної історії нашої країни, її державного управління, став знаним фахівцем у цій галузі, викладав у провідних вишах Києва.

У 1992 р. на запрошення Центральної наукової бібліотеки ім. В. І. Вернадського (нині Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського – НБУВ), в якій відбувалася докорінна структурна перебудова, розроблялася нова концепція Бібліотеки як загальнонаціональної інституції, загальнодержавного комплексного бібліотечно-інформаційного та науково-дослідного центру, покликаного виконувати науково-інформаційні та соціокультурні функції, значно нарощувати наукові дослідження, спрямовані на вивчення унікальних фондів Бібліотеки, насамперед українські, Володимир Юхимович погоджується обійняти посаду завідувача відділу національної бібліографії, що входив до щойно створеного Інституту української книги.

Цей перехід докорінно змінює пріоритети наукової діяльності зрілого науковця, знаного історика. Із притаманними вченому ретельністю, ґрунтовністю та відповідальністю Володимир Юхимович поринув у опрацювання проблем національної бібліографії.

В. Ю. Омельчук вивчає наукову спадщину, архівні матеріали своїх попередників, фундаторів Національної бібліотеки України, які у далекі

20–30-ті роки ХХ ст. розробили і втілювали у життя ідеї національного книжкового фонду та національної бібліографії України, опікувалися створенням українського бібліографічного репертуару. Спираючись на творчі здобутки вітчизняної школи бібліографів стосовно репертуару української книги, переосмислюючи світовий досвід створення національних бібліографій, а також виходячи з потреб інформаційного забезпечення розв'язання нагальних економічних і політичних проблем, Володимир Юхимович розробляє сучасну концепцію створення національної бібліографії України та пропонує комплекс заходів щодо формування репертуару української книги. За результатами обговорення цієї концепції вчена рада Бібліотеки затверджує програму реалізації, створеного на її основі, довготермінового фундаментального наукового проекту. Отже, вагомою заслугою В. Ю. Омельчука є розроблення не лише концепції, а й плану, структури, методики створення національного репертуару українського друку, визначення конкретних етапів реалізації його складових, обґрунтування цілісної системи показників українського бібліографічного репертуару, формування електронних баз даних національної бібліографії. Разом зі спеціалістами у галузі автоматизації бібліотечно-інформаційних процесів вчений опрацьовує коло питань, пов'язаних з пе-

реведенням робіт на комп'ютерні технології, створенням баз даних, а також Національного банку даних друкованої української з дотриманням міжнародного комунікативного формату UNIMARC.

Володимир Юхимович запропонував і здійснив програму підготовки корпусного багатотомного серійного видання «Україномовна книга у фондах Національної бібліотеки України: 1798–1923» як першого етапу реалізації державного проекту створення національної бібліографії України. Під його керівництвом і за безпосередньою участю опубліковано понад 30 видань серії «Національна бібліографія України», присвячених розкриттю змісту і складу бібліотечних фондів як документальної пам'яті людства. Найзначніші з них: 15 томів покажчика «Книга в Україні. 1861–1917: Матеріали до репертуару української книги»; 9 томів покажчика «Україномовна книга. 1798–1923»; ґрунтовне науково-бібліографічне видання «Українська революція і державність. 1917–1920 рр.», численні наукові каталоги, що розкривають унікальні фонди НБУВ, біобібліографічні покажчики, присвячені вченим та діячам культури.

В. Ю. Омельчук блискуче поєднує принципи історичного дослідження з методами бібліографічної евристики, розкриває джерелознавчу сутність бібліографічних видань. Це найбільш виразно проявилось під час підготовки фундаментальної бібліографічної праці «Українська революція і державність. 1917–1920 рр.», виданої під науковим керівництвом ученого до 10-річчя незалежності України. У процесі підготовки цього видання колективом укладачів опрацьовано колосальний масив публікацій про революційну добу в Україні: матеріали конгресів, з'їздів, конференцій, нарад, особисті архіви політичних, державних, наукових діячів, їхню епістолярну спадщину, десятки докторських і кандидатських дисертацій, монографій, брошур, сотні статей – кожну з 6848 позицій, включених до видання. Засобами бібліографії розкрито події Української революції, що за масштабом мають повне право посісти своє місце серед визвольних процесів народів Європи та світу, показано, як підкреслює В. Ю. Омельчук у вступній статті, що визначальним змістом національно-демократичної революції стала боротьба за відродження української нації в усіх без винятку виявах її існування та розвитку – економічному, політичному, державо-творчому, духовному.

Нині науковець очолює роботу авторських колективів з підготовки фундаментальних праць – бібліографій «Вернадськіана» і «Шевченкіана».

Виконання таких складних завдань супроводжується подальшим професійним зростанням колективу відділу. Його спеціалісти – не лише висококваліфіковані бібліографи-професіонали, їм притаманна глибока ерудиція в галузі історії, філології, етнології, економіки та інших наук, без знання яких неможлива кваліфікована бібліографічна діяльність. Володимир Юхимович зумів створити творчу, доброзичливу атмосферу у колективі відділу. Він керує підготовкою аспірантів та пошукувачів, які обрали свій шлях у бібліографознавстві та книгознавстві, активно працює в спеціалізованих вчених радах НБУВ. Його часто запрошують виступити опонентом науково-дослідні установи, вищі навчальні заклади не лише України, а й Росії, зокрема провідні НДІ Москви.

В. Ю. Омельчук є членом редакційних колегій збірників наукових праць, наукових журналів (зокрема збірників «Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського», «Рукописна та книжкова спадщина України», «Історія Національної академії наук України. 1924–1928. Документи і матеріали» (К., 1998), «Історія Національної академії наук України. 1929–1933. Документи і матеріали» (К., 1998); журналу «Бібліотечний вісник»), а також численних бібліографічних праць, підготовлених спеціалізованими відділами НБУВ.

Володимир Юхимовичу властива відповідальність за власне слово, справу, людей, які його оточують, він щиро вболіває за кожне видання, за свій відділ, Бібліотеку. Як людина професійна, вимоглива, енергійна і водночас виважена, доброзичлива, справедлива, він користується великою повагою у колективі науковців, бібліотекарів, бібліографів-практиків, у науковій молоді.

Вітаючи нашого колегу зі славним ювілеєм, щиро бажаємо йому наснаги, нових творчих успіхів, міцного здоров'я, щастя в особистому житті.

*Колектив
Національної бібліотеки України
імені В. І. Вернадського*